

Д О Б Р О Т О Љ У Б Љ Е

Φιλοκαλία (=Филокалия) → φιλία (=филия = љубав) + κάλος (=калос = добро, право, лепо)

Добротољубље = ризница духовног бдења и трезвљења, чувар чистоте ума, тајна школа умне молитве, књига образаца вежби и подвига, необманљиви вођа духовног сагледања, рај Светих Отаца, златна плетеница светих врлина, књига препуна Исусовог радовања и уживања, труба која нам поново дозива благодат - збирно речено: сам орган обожења
благодаћу Духа Светог.

Вера и молитва = права вера и искрена **умносрдачна молитва је истовремено делатност речју и мишљу, срцем и умом, душом и телом, вољом и снагом**, духовним сагледањем, прозрењем и вежбом, саможртвеним живљењем и подвизавањем, личним упражњавањем и делатном љубављу; она се испољава као Христољубље и Богољубље, и пројављује се као делатно Братољубље и Човекољубље, јер само живот и дело, у свеживотном и свеличном саборном јединству, чине пуноћу православног духовног
Предања

...увек су неразднојно спојени и сједињени **словесност делатна и дело словесно...**

Истинска лепота = највећа Лепота и највеће Добро јесте Љубљени Син Божији и Син Човечији, Богочовек Исус Христос - Он је крајња мета сваког Добротољубља.

По Светом Писму, свима нам је један посао/дело/служба: **живети, радити и служити Богу на славу, и себи и људима на спасење.**

ПРЕПОДОБНИ АВА ИСАИЈА НИТРИЈСКИ (ОТШЕЛНИК)

Άγιος Ησαΐας ο Αναχωρητής (Αγίος Ησαΐας ο Αναχωρητής) (???-370) Египат

- I - СЛОВА ПРЕПОДОБНОГ ИСАИЈЕ УЧЕНИЦИМА 5-9

ПЕТО СЛОВО:

О заповестима вернима и о уређењу живота оних који хоће да живе у миру једни са другима

1. Идући заједно путем, у свему пратите помисао најслабијег међу вама, то јест да ли је потребно на кратко одахнути или нешто појести пре времена.
2. Када изађете заједно на неки посао, нека свако од вас гледа само на самог себе, а не на брата свога. Ни један не треба да учи, нити наређује.
3. Ако вршите неку поправку у келији или зидате огњиште, оставите онога који ради да врши свој посао како хоће. Међутим, ако он каже: 'Учините љубав и научите ме, јер не знам како треба', онда онај међу вама који зна не треба да је лукав и да каже: 'Ни сам не знам', будући да такво смирење није по Богу.
4. Ако приметиш да твој брат не врши како треба неко дело, немој му рећи: 'То си покварио'. Међутим, ако он каже: 'Учини љубав и научи ме', и ти га не научиш, већ прећутиш, знај да у теби нема љубави Божије и да се држиш лукавства.
5. Брату који је скувао не баш тако добро јело немој рећи: 'Слабо си скувао', јер је у томе смрт за твоју душу. Боље размисли како би теби било непријатно да тако нешто чујеш од другог, и успокојићеш се.
6. Ономе који при заједничком појању погреша у речима, немојте ништа говорити, нити га смућујте. Ако чак и пропусти реч, нека остане без ње. Међутим, опомињите га уколико он унапред каже: 'Учините љубав и опомињите ме када погрешим'.

7. Када у трпези једете нешто и некоме од вас храна није по жељи, нека не говори: 'Ја то не могу да једем', већ нека ради Бога све до смрти принуђава себе или да прећути или да поједе, и Бог ће га успокојити.
8. Онога ко при заједничком раду, из малодушности престане да ради, немојте прекоревати, већ му учините по вољи и поштедите га.
9. Ако код вас сврати братија, немојте се распитивати ни о чему што би могло да вам послужи на штету, како вам од њих у келији не би остало смућење. Међутим, онај од братије који је од неког посетиоца који није могао да се уздржи чуо нешто што може да буде на штету, не треба ништа да препричава осталој братији, већ треба да прећути, како би смућење прошло код њега јединог, и како срца осталих не би напунио смртоносним отровом.
10. Кренувши негде на страну због неког посла, немој никога ништа питати без потребе, да би се целовит опет вратио у своју келију. Ако си нешто и без жеље чуо, вративши се немој ништа препричавати братији својој.
11. Када сте негде на страни, никако себи не дозвољавајте слободу у понашању, како би они који виде ваш поредак од вас стекли корист. Нарочито не попуштајте себи у вези са тајним и очигледним ћутањем. Јер, све те страсти које долазе од смелости у понашању, примећују се у немоћном брату услед опуштености његовог срца и услед тога што не види сопствене грехе. Знајте да помоћ Божија, нада, тиха нарав, савесност, одрицање од своје воље, принуђавање себе у свему, налазе место у смиреноумном срцу, док високоумље, препирање, сматрање себе већим зналцем од брата, гажење савести, немарност пред ожалашћеношћу брата и речи 'Шта ме се то тиче', налазе место у суровом срцу.
12. Ако у твоју келију уђе брат док седиш за својим рукодељем, уопште немој нагађати ко је више урадио - ти или он.
13. Радећи са немоћним, немој бити тајно победољубив желећи да учиниш боље од њега.
14. Брату који учини неку штету приликом неког посла немој ништа говорити, изузев ако ти он сам каже: 'Учини љубав, брате, и поучи ме'. Уколико, пак, ти прећутиш, иако знаш шта је потребно, изабрао си смрт.
15. Трудећи се на свом рукодељу, ма какво било, уложите напор да се уопште не трудите да сазнате колико је ко од вас урадио за недељу дана. Јер, то би био знак неукости.

16. Пошавши на посао са братијом, немој желети да они сазнају да си урадио више од њих. Бог од човека очекује да свако своје дело чини у тајности.

17. Са радошћу претрпи брата који ти малодушно одврати непријатном речју. Јер, ако боље размислиш о ономе што се десило на основу Суда Божијег, наћи ћеш да си погрешио ти а не брат.

18. Ако ти, док живиш са братијом, дође помисао да се у храни стесниш више него што је обичај, реци сам себи: 'Мој немоћни брат, који овде живи, јесте мој господар'. Ако, пак, одлучно желиш да повећаш уздржање, узми себи малу одвојену келију, а свога немоћнога брата немој смућивати.

19. Брату који сврати код вас и о коме сте слушали да воли да се истиче, немојте постављати никаква питања о тој страсти, све док сам од себе не пројави тај недостатак. Па и тада се чувајте да не учините било шта што би га могло ожалостити.

20. Немој роптати на брата свога ако имаш потребу да нешто узмеш, нити говори: 'Зашто се сам није сетио да ми то да?' Напротив, кажи му смело и са простотом: 'Дај ми то и то, јер ми је потребно'. То и јесте света чедност и простота срца. Уколико, пак, не будеш рекао, и наставиш да ропћеш у срцу, сам ћеш бити крив.

21. Ако се међу вама поведе реч о неком месту из Писма, онај ко га зна и ко га схвата треба своју вољу да задржи иза свога брата и да га успокоји у радости. Реч коју изнад свега треба да тражите јесте: смиравати се пред братом својим.

22. Онај ко очекује Страшни суд на који има да изађе, на сваки начин ће се усиљавати да му се у онај страшни час не затворе уста, немајући шта да кажу као оправдање.

23. Не распитујте се за ствари овога века, да не бисте постали слични местима на која се одлази да би се испразнила црева и у којима је због тога велики смрад. Пре будите чист жртвеник Богу, обезбеђујући у себи и свештеника који ће изјутра и с вечера стављати тамјан на жртвеник. Овај жртвеник немојте никада остављати без тамјана, већ се потрудите да се он непрестано узноси пред лице Господње са сваком молитвом, како би вам Он даровао простоту и дечију невиност, и како би од вас узео оно што је томе супротно: лукавство, демонску мудрост, радозналост, самољубље и зло срце. Јер, све то уништава труд оних који их се држе. Сврха свега тога јесте: ако се човек са знањем боји Бога и слуша своју савест по Богу, свему реченом ће сам себе научити у тајности. А ако тамо унутра не буде онога

господара, то јест страха Божијег, дом, то јест унутрашњост таквог јадног човека, ће бити избачена напоље да свако о њему говори шта хоће. Јер, његово срце не стоји под његовом влашћу, већ под влашћу непријатеља.

24. Ако вам предстоји да одете на неки мањи посао, нека нико не презире другога и нека не иде сам, остављајући брата свога да се мучи савешћу у келији. Напротив, нека му каже са љубављу: 'Хоћеш ли поћи? Хајдемо'. Но, ако увиди да брат није спокојан тога часа или да је немоћан телом, нека се не препире, настојећи да свакако пођу, већ нека одложи посао и нека пође у своју келију са састрадалном љубављу према брату. Чувајте се да се у било чему противите брату, како га не бисте ожалостили.

25. Ко живи са оцем или са братом, дужан је да се о свему саветује са њима, а не са неким са стране. У томе се крију и мир и послушност.

26. Живећи са оцем својим, или са братом, пази да немаш неко тајно пријатељство или да некоме пишеш тајно, не желећи да о томе сазнају они који живе са тобом. Тиме би и себе и њих порицао.

27. Пази да, живећи са неким ко је бољи од тебе, не чиниш било које добротинство сиромашнима уколико га ниси питао. Ништа немој чинити тајно.

28. Распитујући се о помислима, распитуј се пре него што их испуниш. Говори о ономе што те тренутно напада. О свему - о промени места живљења, о учењу рукодеља, о промени рукодеља, о ступању у заједницу са неким, о раскидању такве заједнице - слободно питај, и то пре него што учиниш дело. И о немоћима душевним и о телесним страстима питај још док те помисли притискају. Распитујући се, немој да говориш да још ниси учинио по њиховом наговарању, већ покажи своју рану како би добио лекарство.

29. Износећи своје помисли, немој бити лицемер и не говори једно уместо другога. Немој да изгледа као да је неко други тако поступио, а не ти. Говори истину и припреми се да испуниш оно што ти кажу. Иначе ћеш се сам себи подсмевати, а не старцима које питаш.

30. Распитујући се код старца о борби, немој слушати оне који у теби говоре више од старца. Напротив, најпре се помоли Богу, говорећи: 'Учини на мени милост и дај оцима мојим да ми кажу оно што Ти је угодно'. После тога, са вером учини оно што ти кажу оци, и Бог ће те успокојити.

31. Живећи са братијом, може се десити да не налазиш спокојство из различитих узрока: или због рукодеља, или због обавеза уздржања, или због удобности живота, или због немогућности да трпиш непријатности, или због унинија, или због тога што желиш безмолвије, или због тога што не можеш да носиш бремене послушности, или због тога што не можеш да радиш оно што желиш, или због тога што немаш све што ти је потребно, или због тога што желиш да се подвргнеш већим лишавањима, или због тога што си немоћан и не можеш да поднесеш труд. Уопште, ма који разлог био, немој се саглашавати да одеш од њих. Ма шта подстицало твоје срце да одеш од њих, немој збацивати бремене и немој одлазити са ожалашћеношћу. Немој одлазити са скривеним осећањем увређености и не у време када се у теби налази роптање и омаловажавање. Ма колико те притискало озлојеђеност према њима, сети се да си припадао њиховом братству. Радије потражи време када си миран и када ти је спокојно срце. Ма куда отишао, са себе збаци незадовољство према њима, и ни у чему не осуђуј братију са којом си живео. Немој слушати непријатеље своје и не преокрећи њихова добротинства у злочин са намером да прекоревањем брата сам избегнеш прекор. Иначе, пашћеш у руке непријатеља својих тамо где будеш отишао да оснујеш нови живот.

32. Дошавши на неко место да би се настанио, немој узимати келију пре него што сазнаш поредак тамошњег живота, то јест нема ли тамо за тебе неког саплитања или због многобрижности, или због тога што ћеш видети неке који ти нису на корист, или због славе, или због удобности, или због спотицања са стране твојих пријатеља. Ако будеш мудар, за неколико дана ћеш сазнати да ли ћеш ту наћи смрт или живот.

33. Понудивши брату своју келију ради боравка на неколико дана, немој се према њему односити као да је под твојом влашћу.

34. Ако узмеш неку келију на краће време, ништа у њој немој рушити, нити радити без благослова онога који ти је дао, иначе ћеш поступити против савести.

35. Живећи са неким или привремено се налазећи код некога, чувај се Бога ради да не презреш неку заповест коју добијеш од њега, или да очигледно или тајно нарушиш ту заповест.

36. Живећи у својој келији можеш да одлучиш да храну узимаш у одређени час, или да не једеш кувано, или било шта друго. Међутим, пази се да, када изађеш негде и када седнеш за трпезу, некоме не кажеш: 'Опрости ми, ја то не једем', јер ће читав твој труд пасти у руке твојих непријатеља. Владика твој Спаситељ је рекао: 'Делај у тајности, да би ти Отац твој узвратио јавно'. Ко воли свој труд, пази да му не пропадне узалуд.

37. Живећи заједно са другим и радећи заједно са њим, било у келији, било изван келије, пази да на његов позив не кажеш: 'Сачекај мало, док завршим једну ситницу', већ одмах послушај.

38. Радећи заједно са другим и приметивши неку грешку код других, буди мудар и не задржавај је у сећању, да ти се не би десило да ти се кад-тад отисне са језика и да је кажеш братији. Јер, у томе је смрт за твоју душу.

39. Ако са тобом живи братија и ако се деси да раде читав дан, утеши их тако што ћеш им дати да једу пре одређеног часа. Немој мислити само на себе, већ мисли на Суд Божији. Имај Бога пред очима у свакој ствари коју чиниш.

40. Дошавши у неко место са намером да се на њему настаниш, било сам, било са онима који су се ту нашли пре тебе, и приметивши нешто штетно за душу, или нешто немонашко, било неки занат, било неко дело, немој отварати своја уста да их изобличаваш. Ако ти души не одговара да останеш, иди на друго место, али свој језик сачувај од изобличавања, будући да се у томе налази смрт за тебе.

41. Ако си немоћан и страстан, чувај се да некоме не дозволиш да ти открива страсне помисли као верноме. Јер, у томе је погибао твоје душе.

42. Ако се међу вама пронесе нека смешна реч, чувајте се да се ваш смех не развије до гласности, јер би то био знак неукости, одсуства страха Божијег и одсуства стражара у вама.

43. Пошто је у наше дане гнев Божији постигао читаву васељену, ма шта чули немојте се смућивати, већ говорите у срцима својим: 'Шта је то у поређењу са оним местом, то јест адом, у које ћемо dospети због грехова наших?'

44. Учините љубав Бога ради и ишчитавајте написано како бисте га и испуњавали. Јер, за вернога није мала ствар ако ово сматра неважним делом. Ако ово очувате у простоти и са разумом, у покој Сина Божијег ћете отићи са радошћу, а ако не очувате, онда ћете се и овде намучити, и по изласку из тела, по Писмима, бити одведени у ад. Ради првога је дошао Владика наш Христос, али нас наша огрубелост ослепљује жељама срца нашег, које више волимо него Бога. Јер, Њега не волимо толико колико волимо страсти.

45. Ето, ја се натерах да вам напишем и ово, јер оно претходно не беше довољно. Учините љубав и од сада ступите у подвиг. Немојте остајати са необрезаним срцем вашим, већ помозите себи у малобројним данима вашим. Ако сачувате смирење, мир, трпљење,

одсецање своје воље и љубав, проживећете себи на добро, а ако их не сачувате, међу вама ће бити завист и сукоб, препирка и високоумље, роптање и непослушност, те ћете у злу проживети своје време, и заиста ћете поћи у ад када изађете из тела. Љубите своју братију светом љубављу и чувајте језик свој да не бисте изговорили неприличне речи, које би могле да ране брата. Силян је Владика наш Бог да нам да да чинимо и да чувамо оно што је на корист, да благодаћу Његовом обретемо милост са свима светима који су му угодили. Њему слава, част и поклоњење сада и увек и у векове векова. Амин.

ШЕСТО СЛОВО:

Савет онима који желе да безмолствују добрим безмолвијем да пазе на себе и да одбијају лопове који их поткрадају, да не троше своје време у ропству и горким делима, нити да срце своје предају делима која им не приличе, заборављајући на грехе своје

1. Склоност ка испитивању Писма рађа спорове и сукобе, а плач за грехе доноси мир. За монаха је грех ако, седећи у својој келији, остави своја сагрешења и почне да се бави истраживањем Писма. Онај ко своје срце предаје испитивању због чега у Писму пише тако и тако, пре него што је стекао самог себе, то јест пре него што се ослободио од страсти, крајње је заробљен и има радознано срце. Онај, пак, ко бодро пази да га ништа не зароби, воли да се пружа пред лице Божије.
2. Онај ко се труди да нађе са чиме би упоредио Бога, у ствари хули на Бога. Онај, међутим, ко тражи како да га савршеније успоштује, воли чистоту у страху Божијем.
3. Ко се држи речи Божије, познао је Бога (1. Јованова 2, 3) - такав је и испуњава као дужник.
4. Немој искати више дарове Божије све док се молиш за помоћ и спасење од греха. Божије ће само од себе доћи када примети неупрљано и чисто место.
5. Ко се ослања на свој разум и ко се држи своје воље, привлачи мноштво демона. Он не може бити од Духа Божијег који у срце доноси тугу, то јест скрушеност.
6. Онај ко, видећи речи Божије, себе утврђује на тумачењима сопственог разума, не познаје славу Божију и Његово богатство, а онај ко говори: 'Човек сам, и не знам', те узноси славу Богу, стиче богатство Божије по сили својој и по помисли својој.

7. Немој свима откривати своје помисли, већ само оцима својим, да не би навукао тугу на срце своје.
8. Чувај уста своја да би частан био пред тобом ближњи твој.
9. Приучи језик свој на речи Божије са разумом и лаж ће побећи од тебе.
10. Љубав према људској слави рађа лаж, а понижавање себе у смирењу у срце твоје доводи страх Божији.
11. Немој желети да си пријатељ оних који су славни у овом свету, да се осећај штетности славе у теби не би притупио.
12. Немој прихватати нерасположење према брату кога други клевета, понижава и према коме показује злобу, да те не би постигло оно што не желиш.
13. Простодушност и самопорицање чисти срце од лукавства. Онога ко се са лукавством односи према брату неће заобићи туга у срцу. Ономе ко говори једно, а у срцу своје лукаво држи друго, сва молитва постаје узалудна. Немој да се приближаваш таквима да се не би оскрнавио његовим скверним отровом. Иди са незлобивима да би постао учесник њихове славе и чистоте.
14. Немој бити злобан према људима да не би поништио свој труд. Са свима буди чистог срца како би у себи угледао мир Божији. Кад шкорпион уједе човека, отров пролази кроз цело тело и трује и само срце. Исто чини и злоба у срцу: њен отров рађава душу и она се налази у невољи од тога зла. Ко, дакле, жели да поштеди свој труд, и да га не изгуби ни за шта, нека се пожужи да из себе избаци шкорпиона, то јест лукавство и злобу.

СЕДМО СЛОВО:

О врлинама

1. Ум има потребу за три врлине које свагда промишљају о њему: за својим природним стремљењем, за храброшћу и за марљивошћу.

2. Ако ум у себи угледа три врлине, повероваће да је достигао бесмртност: расуђивање које верно одваја једну ствар од друге, предвиђање свега пре времена и неслагање са оним што је стране.

3. Три врлине увек дају светлост уму: не примећивање лукавства ни у коме, добротинство онима који нам чине зло и трпљење без смућивања свега што долази. Те три врлине рађају друге три, веће од њих: љубав, мир и кротост.

4. Четири врлине душу чине чистом: ћутање, држање заповести, самопритешњавање у свему и смиреност.

5. Ум свагда има потребу за четири врлине: за молитвом Богу и непрестаним припадањем Њему, за пружањем пред лицем Бога, за неузнемиреност у односу на било ког човека да би избегао суђење, и за глувоћом према ономе што му говоре страсти.

6. Четири врлине као зидине ограђују душу и дају јој могућност да спокојно уздахне од немира које изазивају непријатељи: милост, безгневље, дуготрпљење и избацивање сваког семена греха. Противљење заборавности их све чува.

7. Четири врлине по Богу помажу младости: поучавање сваког часа, неуморност, бдење и не рачунање себе ни у шта.

8. Четири ствари скрнавље душу: лутање по граду без чувања очију, дружење са женом, дружење са славнима овога света и наклоност ка разговорима са сродницима по телу.

9. Помоћу четири ствари јача блудна страст у телу: претераним спавањем, једењем до ситости, смехом са празнословљем и украшавањем тела.

10. Са четири ствари се помрачује душа: мржњом према ближњем, његовим понижавањем, завишћу и роптањем.

11. Због четири ствари душа постаје пуста: преласцима са места на место, наклоношћу ка забавама, пристрашћем према стварима и шкртошћу.

12. Због четири ствари јача гнев: погађањем, држањем своје воље, жељом за поучавањем и држањем себе за разумног.

13. Три ствари човек тешко стиче, иако оне чувају врлине: скрушеност, плач због грехова и држање смрти пред очима.

14. Три ствари пројављују власт над душом, све док она не доспе до високе мере: заплешеност, то јест пристрашће, лењост и заборавност. Оне уму не дозвољавају да се саживи са врлинама. Заборавност се са човеком бори до последњег издисаја, подвргавајући га неплодности. Оно је снажније од свих помисли и рађа свако зло. Оно разара све што човек зида у себи.

15. Ето дела новог и дела старог човека! Ко воли душу своју и не жели да је погуби, чиниће дела новог човека, а ко воли удобност за тело у овоме кратком времену, чини дела старог човека и губи своју душу. Показујући новог човека у Свом телу, наш Господ је говорио: „Који воли душу своју изгубиће је“ (Јован 12, 25), „а који изгуби душу своју мене ради, наћи ће је“ (Матеј 10, 39). Он, који је Владика света и који је разрушио преграду непријатељства (Ефесцима 2,14), такође говори: „Нисам дошао да донесем мир него мач“ (Матеј 10, 34), и још: „Дођох да бацам огањ на земљу; и како бих желео да се већ запалио!“ (Лука 12, 49). Они који иду за Његовим светим учењем имају огањ Његовог Божанства, услед чега имају и мач духовни којим секу прохтеве свога тела. И Господ им даје радост, говорећи: „Мир вам остављам, мир свој дајем вам“ (Јован 14, 27).

16. Ето, како су они који су се постарали да погубе своју душу у овом веку и који су одсекли своје жеље постали свете овце погодне за жртву Њему. Када се Он буде јавио у слави Свог Божанства, позваће их на Своју десну страну, говорећи: „Ходите благословени Оца мога; примите Царство које вам је припремљено од постања света. Јер огладнех, и дадохте ми да једем...“ (Матеј 25, 34-35). Ето како они који губе своју душу за ово кратко време и опет је налазе у време невоље, добијајући далеко већу награду него што су очекивали. Они, пак, који су вршили своју вољу, чували су, наравно, своју душу у овом грешном веку, али ће се у час Суда обелоданити срамота њиховог слепила, јер су, заслепљени таштином богатства, заобилазили заповести Божије, очекујући да ће бескрајно пребивати у овом веку. Због тога ће бити као проклете козе и чуће страшну одлуку Судије: „Идите од мене проклети, у огањ вечни који је припремљен ђаволу и анђелима његовим. Јер огладнех, и не дадохте ми да једем...“ (Матеј 25, 41-42). Њихова уста ће се затворити и они неће наћи шта да кажу због своје немилостивости и сиромаштва. Додуше, они ће рећи: „Господе, када те видесмо гладна...и не послужисмо Те?“ (Матеј 25, 44). Но Он ће им затворити уста говорећи: Ко је учинио добро једноме од ових који верују у мене, мени је учинио.

17. Испитајмо себе, љубљени, да ли свако од нас испуњава заповести Господње по сили својој или не. Јер, ми смо сви дужни да их испуњавамо по сили својој - мали по својој скромности, а

велики по својој снази. Они који су стављали дарове у храмовну ризницу били су богати. Па ипак, Господ је био више обрадован због удовице и њене две лепте, зато што гледа на нашу намеру. Немојмо у срцу свом дати места унијију како нас завист не би одвојила од Бога, већ испуњавајмо службу по својим скромним снагама. Јер, Господ је учинио милост са ћерком старешине синагоге васкрснувши је; помиловао је крвоточиву која је све своје потрошила на лекаре пре него што је познала Њега; исцелио је слугу капетановог због његове вере; помиловао је Хананејку исцеливши њену ћерку; васкрсао је љубљеног Лазара; подигао је сина јединца мајци удовици, ради њених суза; није презрео Марију која је мазала Његове ноге миром; није одгурнуо жену грешницу која је мазала Његове ноге миром и сузама; позвао је Петра и Јована са њихове лађе, говорећи: „Хајдете за мном“ (Матеј 4, 19); позвао је Матеја који је седео на царини; умио је ноге ученицима и Јуди, не правећи разлику; на апостоле је послао Духа Утешитеља; и на Корнилија је послао Њега са смелошћу; подстакао је Ананију у Дамаску Павла ради, говорећи: „Он ми је сасуд изабрани“ (Дела Апостолска 9, 15); подстакао је Филипа у Самарији ради евнуха етиопског. Јер, код Њега нема лицемерја ни према малом, ни према великом, ни према богатом, ни према бедном. Он иште добру намеру, и веру у Њега, и испуњавање Његових заповести и љубав према свима. Ето шта ће бити печат душе када изиђе из тела, као што је и заповедио Својим ученицима: „По томе ће сви познати да сте моји ученици ако будете имали љубав међу собом“ (Јован 13, 35).

18. Ко ће их то по Његовим речима познати, ако не десне и леве силе? Угледавши на души знамење љубави, непријатељи ће се са страхом повући, а све свете силе ће се обрадовати са њом. Подвизавајмо се, братијо, да стекнемо такав печат, како нас не би ухватили непријатељи наши. Господ је рекао: „Не може се град сакрити кад на гори стоји“ (Матеј 5, 14). О којој гори Он овде говори ако не о Својој светој речи? Употребимо, љубљени, труд свој са усрдношћу и разумом, да бисмо испунили Његове речи, које саопштавају: „Ако ме неко љуби, реч моју држаће“ (Јован 14, 23). Нека нам такав труд буде као неповредив и ограђени град, који нас речју Божијом чува од руку свих непријатеља наших, све док не сусретнемо Њега. Јер, уколико стекнемо смелост, развејаће се сви непријатељи наши, силом светих речи Његових, које су она гора од које се одвалио камен без руку и сатро златни лик од четири састојка - сребра, бакра, гвожђа и глине - као што је рекао апостол: „Обуците се у све оружје Божије, да бисте се могли одржати против лукавства ђаволскога. Јер не ратујемо против крви и тела, него против поглаварстава, и власти, и господара таме овога света, против духова злобе у поднебесју“ (Ефесцима 6, 11-12). Ове четири власти су онај четворочлани лик који представља непријатеље. Њихову власт је сатрла реч Божија, као што је написано, јер је „камен који је сатро лик постао велика гора и испунио сву земљу“ (Данило 2, 35).

19. Прибегнимо, братијо, под Његов покров да би нам био прибежиште и да би нас спасао од те четири злобне власти, да бисмо и ми чули радост са свима светима Његовим када се

саберу пред лицем Његовим са четири краја земље, и када сваки од њих чује сопствено блаженство које одговара делима његовим. Његово име је моћно да пребива са нама и да нас крепи, да не попусти нашем срцу да се вара услед заборавности непријатељске, да нас сачува и да нам да да по својој сили поднесемо све што наилази на нас, ради светог имена Његовог, како бисмо и ми обрели милост са свима који су се удостојили да стекну Његово блаженство. Њему приличи слава, част и поклоњење, Оцу и Сину и Светоме Духу, сада и увек и у векове векова. Амин.

ОСМО СЛОВО:

Изреке

1. Ава Исаија је рекао: „Понекад себи личим на коња који лута без господара и на кога седа свако ко га сусретне. Када га пусти један, лови га други и седа на њега“.
2. Рекао је опет: „Ја личим на онога кога су ухватили непријатељи, свезали га и бацили у блатњав ров. И ако он заваци Господу своме, они га пресецају ударцима да би заћутао“.
3. Опет је рекао: „Ја личим на птицу коју је мали дечко везао за ногу. Када дечко отпусти нит, птица одмах полети, мислећи да се одвезала. Међутим, када повуче нит, дечко је опет повлачи доле. Таквим видим и себе. Ево шта хоћу да кажем: нико не треба да се предаје немару до последњег издисаја“.
4. Казао је опет: „Бићеш подражавалац Исусове природе ако некоме даш нешто на зајам, па му опростиш. Ако, пак, затражиш, бићеш подражавалац Адамове природе. А уколико узмеш и камату, нећеш бити подражавалац чак ни Адамове природе“.
5. „Уколико прећутиш када те неко оптужи због неке ствари коју си учинио или коју ниси учинио, поступићеш по Исусовој природи. Ако будеш одговорио: 'Шта сам учинио?', твој поступак неће бити по Његовој природи. А ако будеш противречио, учинићеш дело које је против Његове природе“.
6. „Службе које вршиш са смирењем и као недостојан угодне су Богу. Твој труд је, међутим, бесплодан ако при томе у твоје срце уђе помисао да други у исто време спава или је немаран“.
7. Опет је рекао о смиреноумљу: „Оно нема језика да о било коме каже да је немаран, или да презире друге; оно нема очи да види недостатке других; нема уши да чује ствари које су

некорисне за душу; оно се не занима ни за шта осим за своје грехе; према свим људима је мирно, и то по заповести Божијој, а не због пријатељства. Ко иде мимо овог пута, биће му узалуд чак ако буде постио и по шест дана у недељи и предузимао и друге велике напоре“.

8. Опет је рекао: „Човек је узалуд стекао неку ствар ако је не налази када му је потребна, премда је баш због тога набавио. Такав је и онај који говори: 'Бојим се Бога', а страх Божији не налази онда када је постављен у околности у којима му је потребан: када је неопходно да поговори са неким и када осећа или напад гнева и дрске неузддржљивости, или позив да поучава ономе што сам није остварио, или покрет човекоугађања, или жељу да постане познат међу људима, или пројаву осталих страсти. Пошто у то време не налази у себи страх Божији, сви његови напори су узалудни“.

9. „Да Господ наш Исус Христос није најпре исцелио све болести човекове, ради кога је и дошао на земљу, можда не би ни дошао до Крста. Пре доласка Господњег у телу, човек је био и слеп, и нем, и раслабљен, и глув, и прокажен, и хром, и умртвљен свим противприродностима. Када је учинио милост и дошао код нас, Он је васкрсао мртвог, учинио да хроми хода, да слепи види, да неми говори, да глуви чује. Он је подигао новог човека, слободног од сваке немоћи. И тада је већ узишао на Крст. Са Њим су разапели и два разбојника, од којих га је онај са десне стране прослављао и молио говорећи: „Сети ме се, Господе, кад дођеш у Царство своје“ (Лука 23, 42), док га је онај са леве стране прекоревало. Ево шта то значи. Пре него што се подигне из нерада, ум је једно са непријатељским силама. Када га, пак, Господ наш Исус Христос подигне из немара и да му да прогледа и све јасно препозна, непријатељска сила почиње да га прекоревало тешким речима у очекивању да се ће раслабити, одступити од напора и вратити се ранијем немару. Такво је значење двојице разбојника, које је Господ наш Исус Христос раздвојио и од којих је један прекоревало Господа, у очекивању да га можда одвоји од Његове наде, а други није престајао да га моли све док није чуо: „Заиста ти кажем, данас ћеш бити са мном у рају“ (Лука 23, 43). Он је постао отимач раја и сада куша од дрвета живота“.

10. О Светом Причешћу је рекао: „Њега називају сједињењем са Богом. Међутим, ми смо далеко од Бога ако нас савлађују страсти гнева, зависти, човекоугађања, таштине или мржње. Где је онда наше сједињење са Богом?“

11. „Ако се после ваших служби у срцу вашем подиже нека од поменутих страсти, читав ваш труд је узалудан: Бог га није примио“.

12. Неко од стараца му је рекао: 'Због чега они не куцају, оче?' Старац је рекао: „Посејана земља даје плод када на њу падне киша. А ако није посејана, како ће дати плода?“

Противприродности, то јест страсти, се више не крећу у ономе ко се потруди да их избаци из свог срца. Бог хоће да му човек у свему буде подобан. Он је дошао на земљу и пострадао да би изменио нашу окамењену природу, да би одсекао наше жеље, и лажно знање које је овладало нашом душом. Бесловесне животиње су сачувале своју природу, а човек је своју изменио. Сада, пак, сваки човек треба да се потчињава своме ближњему Бога ради, као што се животиње потчињавају човеку: због тога је Господ и дошао. Погледај колико те животиња превазилази, иако се ослањаш на своје наводно знање. Због тога, ако хоћу да дођем у своје природно стање, ја, као и животиња, не треба да имам ни своје воље, ни знања. Тако сам дужан да чиним не само у односу према ономе који је са мном, већ и према ономе који иде против мене: таква је воља Божија. Онај ко хоће да ступи у келијно спокојство и да не буде плен непријатеља, треба да се одстрани од људи у свему: нити кога да пориче, нити да хвали, нити да оправдава, нити да ублажава, нити да истиче туђу исправност, нити да другога жалости, нити да гледа туђе недостатке, нити да у срцу свом оставља непријатељску жаоку, то јест помисао против другога, нити да губи своје знање због онога који не разуме, нити своју вољу због неразумнога. Тада ћеш познати самог себе и схватити шта је штетно за тебе. Онај који се нада у своју праведност и који се држи своје воље, не може да избегне непријатељске замке, нити да нађе покој, нити да види шта му недостаје. Кад изађе из тела тешко да ће наћи милост. Сврха свега јесте: бити поред Бога свим срцем и свом силом, имати милосрђе према свима, плакати и молити Бога за помоћ и милост“ . „“

13. Опет је рекао о поучавању ближњег заповестима Божијим: „Како ја могу знати да ли ме је Бог прихватио, и на основу тога рећи другоме: ’Учини то или то’, када се и сам налазим у покајању због грехова својих? Јер, у покајању се налази човек који је било кад сагрешио. И ти не можеш да имаш чврсто уверење о свом уделу све док не познаш да су ти греси опроштени. Знак тога, пак, јесте непокретност у срцу твом свега онога у чему си некада грешио. Очигледно је да је према теби учињена милост ако ти уопште не препознајеш о чему се ради кад ти неко говори о томе. А ако то још живи у теби, плачи и дави га у себи. Јер, страх је и трепет и смртна мука да си немаран о томе све док не предстанеш престољу Божијем. Ако си, предавши душу своју на смрт, некоме ко те је замолио да га поучиш рекао како да се ослободи од страсти, те он опет дође код тебе говорећи да уопште није успео у ономе о чему си му говорио, очигледно је да он то није испунио на делу. Због тога се одвоји од њега јер ти умртвљује душу. Велико је дело ако човек остави своју правду, иако мисли да је она по Богу, и ако држи реч онога који га учи по Богу? Ето, и човек Божији, ава Нистерој, који је видео славу Божију, уопште ништа не наређиваше синовима своје сестре који су живели са њим, већ им остављаше њихову вољу, не бринући да ли су добри или рђави. И о Каину и Авељу су говорили: ’Ко их је научио да раде овако или онако, кад није још било ни Закона, ни Писма?’ Наравно - Бог. Јер, човек се узалуд труди ако га Бог не научи“.

14. Рекао је опет: „Немој слушати кад неко почне да ти говори некорисне ствари, да не би погубио душу твоју. Немој се стидети његовог лица и немој, бојећи се да га не ожалостиш, трпети да ти се то говори. Немој мислити: 'Ја срцем то не примам'. Не, немој тако говорити. Ти ниси бољи од првосазданог кога је Бог створио Својом руком, и коме је била штетна зла беседа. Бежи и не слушај. Пази, међутим, да бежећи телом не пожелиш да сазнаш о чему се ради. Јер, чак и да си чуо само неку ситницу, демони неће оставити оно што је речено и што си чуо, него ће тиме убити душу твоју. Бежећи, бежи до краја“.

15. Опет је рекао: „Из онога што видим јасно је да користољубље, честољубље и телесни покој, човека нападају до смрти“.

16. Опет је рекао: „Учити ближњег значи испасти из свог поретка. Желети подићи ближњег у добро стање представља велико растројство душе. Стога, сваку пут кад учиш ближњег свог: 'Учини ово или оно', помишљај о себи и схвати да си узео маљ и да рушиш свој дом, желећи да подигнеш туђи“.

17. Опет је рекао: „Тешко души која је сагрешила после светог крштења! Такав човек не може бити безбрижан у свом покајању, било да је пао телом, или да је украо, или да се спотакао у неки од других грехова, или да је оком погледао страсно, или да је нешто појео тајно, окрећући се како га неко не би видео, или да је радознано желео да сазна шта се налази у монашкој одећи коју је неко одложио. Јер, онај који тако поступа, вређа Исуса“.

18. Тада га је неко запитао: 'Зар је то тако важна ствар, оче?' Он је рекао: „Као што је непријатељ преварио онога који је прокопао зид и узео новац, тако је преварио и овога. Јер, ко је победио једнога, победио је и другога. Кога побеђују у малим стварима, победиће га и у великим“.

19. „Човек који је пао у грех не може бити равнодушан, чак ако је претходно чинио и велика чуда и исцељења, ако је поседовао све знање и мртве васкрсавао, будући да се и он налази у покајању. Такође, ако угледа неког ко греши или пребива у немару и понизи га, све његово покајање је узалуд, па макар носио и велике покајне напоре. Јер, осудивши га, он је одбацио уд Христов, не оставивши суд Судији Богу“.

20. Опет је рекао: „Сви ми као да се налазимо у болници. Један је болестан од очију, другог боли рука, трећи има повреду или неку другу немоћ. Дешава се да неке ране зарасту, али се опет озлеђују ако се поједе нешто штетно. Исто се дешава и са онима који се кају: онај који осуђује или понижава другога, разара своје покајање. Када један од болесника који леже у болници почне да кука, други му неће рећи: 'зашто кукаш?' Не мисли ли свако од њих само

на своју болест? Исто тако, кад би бол мојих грехова био пред мојим очима, ја не бих гледао на другог грешника. Свако се од оних који леже у болници код лекара чува да не поједе нешто што може да повреди његову рану“.

21. „Тешко души која хоће да избегне сваки грех! Поднеће многе невоље од оних који јој завиде и који јој се противе. Због тога јој је потребно велико трпљење и благодарност за све. Када је народ Израилски био у Египту, сви су јели и пили до сита, иако су служили фараону као робови. Међутим, када им је Господ послао помоћ, то јест Мојсија, да би се ослободили од фараона, одмах су подвргнути тешким напорима и осетним злопаћењима. И поред свих рана које је Бог навео на фараона, Мојсије се још није са пуном увереношћу усуђивао да говори о њиховом избављењу од мука. Тек кад је дошло време и кад је Бог рекао: „Још једну рану ћу навести на фараона“ (2. Мојсијева 11, 1), и ти му кажи: 'отпусти народ, иначе ћу поразити твог првенца' (2. Мојсијева 4, 23), Мојсије је најзад стекао смелост. И рече му Бог: Говори тајно у уши људима и „нека сваки човек иште од суседа и свака жена од сусетке сребрне и златне сасуде“ и одећу (2. Мојсијева 11, 2). И положите их на вратове чеда ваших и огулите Египћане. Неке од ових ствари су касније употребљене за прављење скиније“.

22. После тога, ава је рекао: „Сребрни и златни сасуди и одећа су чула која служе непријатељу. Речено означава да покров покоја Божијег неће сићи на човека све док их не одвоји од непријатеља и док не почну да приносе плод Богу. Ни облак није осенио скинију све док јој је нешто недостајало. Тек кад је у потпуности била завршена, облак ју је осенио. Исто је било и са храмом који је касније саграђен: облак га није осенио све док није био сасвим завршен, док у њега нису били унесени крв и сало свепалењница и док Бог није осетио њихов мирис. Тада је облак осенио тај дом. Покров Божији неће доћи на човека све док он не заволи Бога свом силом својом, и свим умом својим, и док се не прилепи уз Њега свим срцем својим“.

23. Опет је рекао: „На ум који хоће да узиђе на крст пре него што чула одустану од своје немоћи, то јест од служења страстима, долази гнев Божији, будући да започиње дело које је изнад његове мере и будући да није исцелио своја чула.

24. „Ти се налазиш испод Адамове природе ако смрад страсти делује у теби и ако имаш саосећања за њега, или ако сарађујеш са оним што га рађа, те не болујеш срцем и не жалостиш се због тога“.

25. „Ако је твоје срце победило грех и ако се одвојило од онога што га рађа; ако си адску муку ставио пред себе; ако свагда желиш да имаш пред собом свог Помоћника, ако га никад не жалостиш и ако, плачући пред Њим, говориш: 'Дело Твоје милости је да ме спасеш, Господе.

Сам сам и без Твоје помоћи сам немоћан да побегнем из руку непријатеља'; ако пазиш на своје срце и ако пазиш да не ожалостиш онога који те поучава по Богу, Исус ће те сачувати од сваког зла, као што приличи Његовој природи.“

ДЕВЕТО СЛОВО:

Заповести онима који се одричу од света

1. Ако си се одрекао од света и предао Богу на покајање, немој допуштати помисли да те смућује тугом у вези са твојим ранијим гресима, то јест као да нећеш добити опроштај због њих, али, исто тако, немој бити ни немаран за заповести Господње, јер ти иначе Он неће опростити ни раније грехе твоје.
2. Ево шта да чуваш до смрти и да никако не пренебрегаваш: Не једи заједно са женом; са младићима се не дружи; док си млад не лежи ни са ким на једну рогожу, изузев са братом својим или са авом, па и тада са страхом, а не са безбрижношћу. Немој бити непажљив са својим очима чак и када облачиш своје одело.
3. Ако је потреба, вино узимај до три чаше. Ову заповест не нарушавај ради пријатељства.
4. Немој живети на месту где си грешио пред Богом, и немој бити немаран према својим службама, да не би пао у руке свог непријатеља.
5. Подстичи се на читање Псалама. То ће те сачувати од обузетости воњем страсти. Заволи свако злопаћење телом, па ће се смирити твоје страсти.
6. Потруди се да се не вреднујеш ни у једном свом делу, па ћеш стећи слободу да плачеш за грехе своје.
7. Сачувај се од лажи, иначе ће од тебе отићи страх Божији.
8. Немој пред свима откривати своје помисли, да не би спотакао ближњег свог. Откривај помисли оцима својим како би те покрила благодат Божија.
9. Принуђавај се на своје рукодеље и страх Божији ће живети са тобом.

10. Угледавши спотакнуће брата свога које није на смрт (1. Јованова 5, 16), немој га понижавати да не би упао у руке непријатеља својих.
11. Чувај се да те не заплени оно чиме си раније грешио, да се у теби не би обновили греси твоји.
12. Заволи смирење и оно ће те покрити од грехова твојих.
13. Немој волети препирке, да се у тебе не би уселило лукавство.
14. Предај своје срце на послушање оцима и благодат Божија ће обитавати у теби.
15. Немој бити мудар сам за себе, да не би пао у руке непријатеља својих.
16. Приучи језик свој да говори: 'Опрости', и смирење ће сићи на тебе.
17. Седећи у својој келији имај свагдашње старање о три ствари: о рукодељу, о поучавању, то јест о читању и размишљању, и о молитви.
18. Свакодневно помишљај: 'Само ћу данашњи дан провести у овом свету', и нећеш сагрешити пред Богом.
19. Немој угађати стомаку, да се у теби не би обновили стари греси.
20. Немој бити малодушан у труду, да се у тебе не би уселило дејство непријатеља.
21. принуђавај себе на поучавање, и покој Божији ће ти брзо доћи. Јер, као што је разваљени дом ван града станиште смрада, тако је и душа лењивог почетника станиште сваке нечасне страсти.
22. Принуђавај се на многе молитве са сузама. Може бити да ће те Господ помиловати и са тебе скинути старог грешног човека.
23. Сроди се са следећим делима: са трудом, сиромаштвом, странствовањем, злопаћењем тела и ћутањем. Од њих се рађа смирење, а смирење доноси опроштај свих грехова.
24. Силян је наш Благи Владика Бог да нам дарује силу да познамо неопходно и да учинимо потребно, како бисмо обрели милост са светима који су сачували Његове заповести. Амин.

